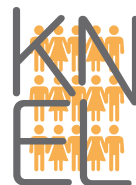

vluchtelingen IN DE
Jaarverslag 2017

INLEIDING

“Ik ben zo dankbaar voor alles dat jullie voor mij hebben gedaan. Dankzij jullie heb ik weer een leven gekregen, kreeg ik de juiste zorg en durfde ik mij volledig te uiten zodat ik nu eindelijk, na zes jaar, een vergunning heb.”

Jimmy

Stichting Vluchtelingen in de Knel zet zich in voor afgewezen vluchtelingen zoals Jimmy; vluchtelingen die om wat voor reden dan ook afgewezen zijn en derhalve worden uitgesloten van voorzieningen. Ze hebben geen recht meer op overheidsvoorzieningen en -opvang. Al sinds het ontstaan van de stichting zetten we ons in voor het verzekeren van toegang tot basisvoorzieningen voor afgewezen vluchtelingen en bieden we hen intensieve sociaal-juridische begeleiding. We werken hierbij vanuit het principe dat ieder mens recht heeft op een menswaardig bestaan.

De mensen die als cliënt bij Vluchtelingen in de Knel komen en als uitgeprocedeerd worden bestempeld, blijken in de praktijk lang niet altijd uitgeprocedeerd te zijn. Sommigen hebben nog een procedure lopen of kunnen na begeleiding een nieuwe procedure starten. Alleen al binnen onze stichting stroomden in 2017 27 mensen uit doordat zij na een nieuwe procedure alsnog een vergunning of recht op overheidsopvang kregen.

Naast de reguliere werkzaamheden voert Vluchtelingen in de Knel in Eindhoven de Bed, Bad, Brood én Begeleiding (BBBB) voorziening uit. Dit doen we in opdracht van de gemeente Eindhoven. Ondanks dat het landelijke overleg over de bed, bad en brood in 2016 in een impasse is geraakt, heeft Eindhoven haar voorzieningen in 2017 voortgezet en voorkomen dat mensen op straat belanden. In Eindhoven is gekozen voor een gelaagde aanpak van opvang waarbij het grootste deel van de BBBB-ers in het eigen netwerk verblijft. Op deze manier wordt de eigen kracht gestimuleerd en worden mensen niet buiten hun sociale vangnet geplaatst. Naast toegang tot Bed, Bad en Brood bestaat de BBBB in Eindhoven ook uit begeleiding. Vluchtelingen in de Knel biedt deze begeleiding in de vorm van intensieve sociaal-juridische begeleiding en de training Toekomstoriëntatie. Voor 2018 zitten er in de nasleep van de verkiezingen van 2017 grote veranderingen aan te komen. Vluchtelingen in de Knel zal deze veranderingen op de voet volgen en zich inzetten als belangenbehartiger van afgewezen vluchtelingen in de onderhandelingen met gemeentes en het rijk.

In dit jaarverslag leest u over de activiteiten die we in 2017 hebben ondernomen, de cliënten waar we ons voor hebben ingezet en de resultaten die we bereikt hebben.

Namens het bestuur,

Anoeshka Gehring

Leidinggevende bij stichting Vluchtelingen in de Knel

1. DOELSTELLINGEN

Iedereen heeft recht op een menswaardig bestaan. Vanuit die overtuiging zet Vluchtelingen in de Knel zich in voor de basisrechten en belangen van (afgewezen) vluchtelingen die zijn uitgesloten van overheidsvoorzieningen. De stichting biedt (afgewezen) vluchtelingen in Nederland ruimte om te werken aan een eigen toekomstperspectief. In Eindhoven zijn een paar honderd mensen zonder verblijfsvergunning bij de stichting bekend. Zij bevinden zich doorgaans in een situatie van overleven; ze mogen niet werken en zijn uitgesloten van alle overheidsvoorzieningen. Zij kunnen daardoor geen aanspraak maken op basisrechten, zoals inkomen, eten, drinken, een dak boven hun hoofd, medische zorg, juridische bijstand of een opleiding. Bovendien lopen ze het risico in vreemdelingendetentie terecht te komen, waardoor ze terughoudend zijn om om hulp te vragen ondanks hulpbehoevend te zijn.

Vluchtelingen in de Knel streeft ernaar met de beschikbare middelen zoveel mogelijk (afgewezen) vluchtelingen te helpen om een duurzaam toekomstperspectief te realiseren en hun basisrechten te doen gelden. Wezenlijk hiervoor is het bijdragen aan de publieke bewustwording van de situatie van (afgewezen) vluchtelingen in Nederland. De doelstelling wordt mede bereikt door beïnvloeding van het overheidsbeleid met betrekking tot (afgewezen) vluchtelingen en hun rechten.

De stichting deelt haar expertise met belanghebbenden in Eindhoven en andere plaatsen in Nederland. In Eindhoven is een nauwe samenwerking met de gemeente en vele ketenpartners. Voor kennisoverdracht in de rest van Nederland neemt Vluchtelingen in de Knel deel aan verschillende vormen van landelijk overleg en symposia.

2. DOELGROEP

Vluchtelingen in de Knel zet zich in voor ongedocumenteerden die in Eindhoven en de directe omgeving van Eindhoven wonen. De groep ongedocumenteerden in Eindhoven is op te delen in twee groepen: (afgewezen) vluchtelingen en de bredere groep ongedocumenteerde derdelanders.

De primaire doelgroep van Vluchtelingen in de Knel bestaat uit afgewezen vluchtelingen. Daaronder verstaan we: mensen afkomstig van buiten Europa die in Nederland om bescherming hebben gevraagd, maar die dat, om wat voor reden dan ook, niet hebben gekregen. Zij hebben geen recht (meer) op overheidsvoorzieningen of werk en komen op straat terecht. Het kan gaan om afgewezen asielzoekers voor wie terugkeer redelijkerwijs geen optie is, slachtoffers van mensenhandel, vluchtelingen die hun procedure op straat moeten afwachten of vluchtelingen die willen terugkeren naar het land van herkomst en tijd nodig hebben voor de voorbereiding. Door samen met cliënten aan verschillende toekomstperspectieven te werken en in te zetten op de ontwikkeling van eigen kracht en weerbaarheid, streeft de stichting naar een duurzame oplossing voor individuen.

Daarnaast ondersteunen we ook bij toegang tot basisrechten, zoals medische zorg, gezinsleven, scholing, voedselbank, kleding bank en ondersteunen we bij het doen van veilige aangifte als iemand slachtoffer is geworden van een misdrijf.

Bemiddeling bij toegang tot basisrechten doen we niet alleen voor afgewezen vluchtelingen. Alle ongedocumenteerde derdelanders in Eindhoven kunnen bij ons terecht voor deze vorm van ondersteuning. Onder deze secundaire doelgroep, ongedocumenteerde derdelanders, verstaan we: mensen die de Nederlandse autoriteiten niet om bescherming hebben gevraagd, maar ook geen rechtmatig verblijf hebben in Nederland.

3. BEGELEIDING

In 2017 heeft Vluchtelingen in de Knel 182 mensen ondersteund. Hiervan kwamen 33 mensen nieuw in beeld bij de stichting. In totaal heeft Vluchtelingen in de Knel 49 nieuwe intakes gedaan en 49 herintakes. Er wordt een intake gedaan na het eerste contact met een nieuwe cliënt. Een herintake wordt gedaan als een cliënt langere tijd uit beeld is geweest en opnieuw om ondersteuning vraagt of als een cliënt aangeeft dat zijn/haar situatie is veranderd.

Vluchtelingen in de Knel wordt op verschillende manieren gevonden door nieuwe cliënten. Het kan zijn dat medewerkers van Vluchtelingenwerk of COA op AZC's afgewezen vluchtelingen informeren over de verschillende organisaties die zich inzetten voor afgewezen vluchtelingen in Nederland, dat advocaten cliënten doorverwijzen, of dat mensen via hun eigen netwerk geïnformeerd worden over het bestaan van Vluchtelingen in de Knel. Soms zijn cliënten al langer in beeld bij de stichting, maar is zijn/haar situatie veranderd of veranderen regels en voorwaarden voor het verkrijgen van een verblijfsvergunning waardoor een andere, intensievere vorm, van begeleiding mogelijk wordt gemaakt. Dit zagen we bijvoorbeeld rondom het Chavez-Vilchez arrest waarover in de volgende paragraaf verder wordt uitgebreid.

Tijdens een zorgvuldige intake wordt de hulpvraag van (nieuwe) cliënten in kaart gebracht en is er aandacht voor de verschillende verweven aspecten van het leven van cliënten. Hierbij is aandacht voor de juridische, sociale en medische situatie. De begeleiding die uiteindelijk wordt geboden is individueel afgestemd op de hulpvraag van cliënt en zal altijd ingestoken worden vanuit gelijkwaardigheid en eigen kracht.

Naast de individuele begeleidingstrajecten wordt aan elke afgewezen vluchteling gevraagd om deel te nemen aan de groepstraining Toekomstoriëntatie. De resultaten van beide begeleidingstrajecten worden in deze paragraaf toegelicht.

3.1 Sociaal-juridische begeleiding

In 2017 was het inwilligingspercentage van asielprocedures bij de IND 31 %. Dit lage inwilligingscijfer zorgt ervoor dat een groot aantal mensen die, om wat voor reden dan ook, niet terug kunnen keren, op straat komt te staan nadat de asielaanvraag afgewezen is. Een deel van deze mensen roept de ondersteuning van Vluchtelingen in de Knel in.

Na een dossieranalyse maakt het kernteam van Vluchtelingen in de Knel een inschatting of begeleiding naar een nieuwe procedure haalbaar en mogelijk is. De intensieve sociaal-juridische begeleiding van Vluchtelingen in de Knel is er altijd op gericht om te werken aan toekomstperspectief: legaal verblijf, terugkeer of doormigratie. Als cliënten een leven in de illegaliteit kiezen, leggen we uit wat de risico's en moeilijkheden van die keuze zijn. Vluchtelingen in de Knel blijft deze groep altijd helpen met het waarborgen van hun basisrechten (medische zorg, veilig aangifte kunnen doen, onderwijs voor kinderen, etc).

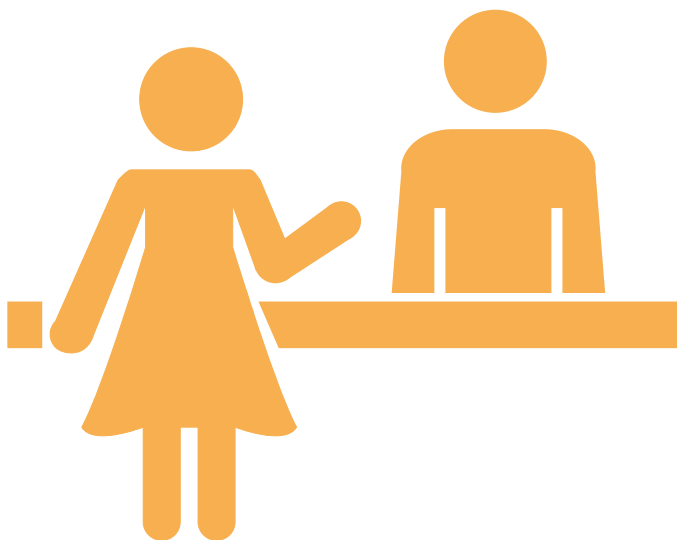
Een deel van de intensieve sociaal-juridische begeleiding vond in 2017 plaats in het kader

van een gemeentelijk project (ex-ama project, rechtmatige project en Bed, Bad, Brood en Begeleiding).

In totaal werden 27 van de intensieve begeleidingstrajecten in 2017 met positief resultaat afgesloten: de betreffende cliënten ontvingen een verblijfsvergunning, uitstel van vertrek op medische gronden, een vergunning in een ander land, of opnieuw recht op overheidsopvang gedurende de asielprocedure. Hieronder is een overzicht opgenomen de verschillende resultaten.

Dit overzicht laat zien dat veel van de vluchtelingen die bij ons komen nog niet uitgeprocedeerd zijn. In 70 tot 80 % van de trajecten wordt het toekomstperspectief waar we naar toewerken alsnog behaald door het starten van een nieuwe procedure.

In 2017 zijn vier cliënten uitgestroomd, omdat ze verhuisd zijn naar een andere regio of omdat ze in (vreemdelingen)detentie waren. Van drie cliënten van wie wij de procedure als kansrijk hadden ingeschat werden afgewezen door de IND of werden niet ontvankelijk verklaard. In alle gevallen zijn we hiertegen in beroep gegaan.

Asiel

Na begeleiding door Vluchtelingen in de Knel kregen zes cliënten alsnog een asiolvergunning omdat bleek dat zij recht hadden op bescherming. Daarnaast vertrokken drie mensen uit onze opvanghuizen omdat ze een nieuwe asielaanvraag indienden waar niet direct op is beslist: zij kregen weer recht op overheidsopvang. De begeleiding die door Vluchtelingen in de Knel werd geboden in de verschillende procedures verschilde, maar betrof onder andere ondersteunen bij het verkrijgen van documenten uit het land van herkomst, het inzetten van een expert om veldonderzoek in het land van herkomst te doen, het onderzoeken van documenten op echtheid en voorbereiding op de gehoren bij de IND.

Het verhaal van Asim

Zo'n twee jaar geleden betrad Asim voor het eerst ons kantoor. Hij had het AZC moeten verlaten en leefde op straat. Zijn verzoek om asiel was tot twee keer toe door zowel de IND als de rechtbank afgewezen. Wij bestudeerden zijn dossier en zagen kansen. Vanuit het 'Rechtmatigenproject' ontving Asim anderhalf jaar lang onderdak, sociale ondersteuning en juridische hulp.

Asim is de zoon van een politiek actieve Oromo-vader. De Oromo is een omvangrijke etnische groep in Ethiopië. Door de Ethiopische regering wordt deze groep echter systematisch gemarginaliseerd. Veel Oromo's sluiten zich daarom aan bij het 'Oromo Liberation Front' (OLF). De leden van deze verzetsgroep worden door de Ethiopische regering als terroristen gezien.

De politieke activiteiten van zijn vader én zijn eigen sympathie voor het OLF zorgden er voor dat Asim in een Ethiopische gevangenis belandde waar hij ook gemarteld werd. Wanneer tijdens een grote storm de kans zich voordoet om te vluchten maakte hij hier gebruik van.

In Nederland zette Asim zijn politieke activiteiten voort, onder meer door deelname aan demonstraties tegen het Ethiopische regime. Tijdens deze demonstraties sprak hij zich publiekelijk uit tegen de overheid van zijn land. Zijn speeches werden uitgezonden door Oromia Media Network, een 'verboden' zender die honderdduizenden Oromo's over de hele wereld bereikt.

Het zijn uiteindelijk deze activiteiten die de IND doen besluiten Asim alsnog een asiolvergunning toe te kennen. Twee jaar na Asim's opvangaanvraag bij Vluchtelingen in de Knel ziet zijn leven en toekomst er compleet anders uit. In maart 2018 kreeg hij de sleutel van zijn studio in Den Bosch. Hij kan nu zijn vrouw naar Nederland laten komen. Nederland is een actieve burger rijker. Asim kan blijven strijden voor een rechtvaardiger Ethiopië zonder bang te zijn voor de consequenties van zijn activisme.

Overige vergunningen

Naast de herhaalde asielaanvragen bereikten we ook successen met andere procedures. Één cliënt kreeg een verblijfsvergunning op basis van schrijnendheid, één cliënt kreeg een vergunning na doormigratie, vier cliënten kregen een verblijfsvergunning om bij familie te mogen blijven en één cliënt kreeg een vergunning op grond van EU recht.

Een van de grootste veranderingen voor ongedocumenteerden met kinderen in 2017 kwam door een uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de zaak tussen Chavez-Vilchez en de Nederlandse staat. Het ging in deze procedure over kinderen met de Nederlandse nationaliteit met één Nederlandse ouder en één buitenlandse ouder zonder verblijfsvergunning. De vraag was, of de 'illegaal' verblijvende ouder op basis van de zorg voor het Nederlandse kind verblijfsrecht in Nederland zou moeten krijgen. Het antwoord hierop bleek 'ja' als er een afhankelijkheidsverhouding tussen het kind en de 'illegaal' verblijvende ouder is. In dit geval kan de derdelander ouder het verblijfsrecht niet worden geweigerd. Het onthouden van een verblijfsvergunning is tegen het belang van het Nederlandse kind, zo oordeelde het Hof.

Vóór het Chavez-Vilchez arrest was het Nederlandse beleid veel restrictiever. Als de Nederlandse ouder van het kind in beeld was en in Nederland woonde, werd deze ouder geacht (alleen) voor het kind te zorgen. Er werd niet gekeken naar het emotionele belang van het Nederlandse kind om beide ouders in de buurt te hebben. In de praktijk leidde dat tot vreemde situaties.

De uitspraak maakte het mogelijk om met verschillende cliënten met Nederlandse kinderen een nieuwe procedure voor te bereiden.

Het verhaal van Bubakar

Al bijna twintig jaar woonde de Somalische Bubakar mét verblijfsvergunning in Nederland, toen er een brief op zijn deurmat viel. Het was een bericht van de IND: Ze hadden besloten om zijn verblijfsvergunning in te trekken. Voor zijn werk had Bubakar iemand naar Somalië begeleid. Daar werd hij ziek en belandde hij voor lange tijd in een ziekenhuis. De vergunning werd ingetrokken omdat hij langer dan zes maanden in het buitenland was gebleven. En dat is, zelfs met een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd, niet toegestaan.

Plotseling was Bubakar ongedocumenteerd. Wat moest hij nu? Terugkeren naar Somalië was geen optie. Zijn zes kinderen waren geboren en getogen in Nederland. Bubakar wilde niet dat iemand er achter zou komen dat hij geen verblijfsvergunning meer had. Alleen zijn vrouw was van dit feit op de hoogte.

Hij vroeg Vluchtelingen in de Knel om hulp. Omdat hij een grote kans had om succesvol beroep te kunnen doen op artikel 8 EVRM (gericht op gezinsleven) besloten we hem te helpen. Samen gingen we aan de slag met het verzamelen van bewijsmateriaal over zijn

familieleven. Het was niet altijd gemakkelijk om dat te verkrijgen: de school van zijn kinderen, de vereniging waar hij vrijwilligerswerk deed, het consultatiebureau... niemand wist iets over de wending in Bubakar's leven. Dit maakte het verkrijgen van brieven over het familieleven van Bubakar bijzonder moeilijk.

Terwijl we bezig waren met de voorbereidingen van 8 EVRM kwam de uitspraak van Chavez-Vilchez. We besloten, mede vanwege de kosten en kansrijkheid, te focussen op Chavez-Vilchez. Bubakar's kinderen waren immers inmiddels Nederlanders geworden. De Raad voor de Kinderbescherming deed een onderzoek naar de afhankelijkheidsrelatie tussen Bubakar en zijn kinderen. De uitslag van dit rapport bleek bijzonder positief. Begin 2018 hoorde Bubakar dat hij een vergunning heeft gekregen en hierdoor kan hij weer volwaardig zijn gezinsleven uitvoeren.

Uitstel van vertrek

Acht cliënten kregen uitstel van vertrek op medische gronden, in het kader van artikel 64, en kregen daardoor weer (tijdelijk) recht op overheidsopvang. Voor deze cliënten werd erkend dat de persoon niet in staat is om te reizen of er is vastgesteld dat er geen adequate behandeling mogelijk is voor gezondheidsproblemen in de landen van herkomst.

Het verhaal van Alain

Alain komt uit Congo. Een land dat al decennialang geteisterd wordt door conflicten en burgeroorlogen. Ruim tien jaar geleden vroeg hij voor het eerst asiel aan in Nederland. Zijn politieke activiteiten en ondergane martelingen in een staatsgevangenis werden door de IND niet geloofd.

De zware mishandelingen en het misbruik hebben bij Alain sporen achtergelaten, waaronder trauma's, nachtmerries en herbelevingen waarvoor hij tijdens zijn procedure al behandeld werd. Alain is afhankelijk van zware medicijnen die zijn klachten verminderen. Meer dan eens overwoog hij een einde aan zijn leven te maken. Na de afwijzing van zijn asielerzoek raakte hij nog zwaarder in de put. Samen met zijn advocaat diende hij een aanvraag voor 'uitstel van vertrek' in.

De procedure voor deze aanvraag loopt inmiddels al zeven jaar. Zeven lange jaren van discussie tussen de artsen van het BMA en de behandelende artsen. De artsen van BMA erkennen dat Alain problemen heeft, maar stellen dat hij best onder begeleiding naar zijn thuisland kan reizen. In Congo zouden ook twee apotheken zijn die – de voor hem noodzakelijke – medicijnen verkopen. En er is welgeteld één psychiatrisch ziekenhuis in Kinshasa dat hem kan behandelen.

Samen met zijn begeleider van Vluchtelingen in de Knel heeft Alain meerdere malen met de apotheken in Congo gebeld om te controleren of de medicatie ook feitelijk – en niet alleen op papier – beschikbaar is. Keer op keer bleek dat nog niet de helft van de door Allianz genoemde medicatie op voorraad was. De prijzen van de medicijnen die wel op voorraad waren, besloegen een half maandsalaris voor de gemiddelde Congolees. En na contact te hebben opgenomen met het enige psychiatrische ziekenhuis van Congo, raadde één van de hoofddartsen het Alain zelfs af om vanuit Europa voor behandeling naar Kinshasa te komen. Volgens de arts waren er te weinig middelen en onvoldoende plekken. Niet verrassend, als je bedenkt dat er op elke 2.000.000 Congolezen maar één psychiater beschikbaar is én dat er door het jarenlange geweld ontzettend veel mensen met trauma's rondlopen. Ter vergelijking: in Nederland is er één psychiater op elke 5.000 inwoners.

Telkens als Alain aantoonde dat de medicatie niet beschikbaar is bij de door Allianz genoemde apotheken, wordt er een andere apotheek of alternatieve medicatie aangevoerd – waarvan Alain vervolgens weer de niet-beschikbaarheid aantoonde. Op deze manier hangt de zieke Alain al jarenlang tussen afwijzing, bezwaar en toewijzing. Gelukkig is er in 2017 wel een artikel 64 toegekend en heeft Alain rust kunnen krijgen.

Terugkeer

Vluchtelingen in de Knel ondersteunt afgewezen vluchtelingen en andere ongedocumenteerde derdelanders bij vrijwillige en duurzame terugkeer. Op het moment dat een cliënt

aangeeft terug te willen keren of als dit in een gesprek met cliënt naar voren komt, kunnen we ondersteunen bij terugkeer. De begeleiding is met name gericht op het herstellen van een netwerk in het land van herkomst en op het onderzoeken met cliënt welke kennis en kwaliteiten ze nog willen ontwikkelen voordat ze terugkeren. Wij ondersteunen in dergelijke gevallen om de terugkeer zo soepel mogelijk te laten verlopen door cliënt de benodigde informatie te geven en in contact te brengen met de juiste organisaties. We hebben in 2017 drie cliënten begeleid bij vrijwillige terugkeer naar hun land van herkomst.

3.2 Training Toekomstoriëntatie

“To come together and discuss all subjects related to our situation is encouraging. It gives strength to see you not the only one struggling and it is inspiring to hearing how other people deal with things. It gives energy to stay positive and not to give up.”

De training Toekomstoriëntatie is in 2017 voortgezet als laagdrempelig begeleidingstraject naast de meer intensieve individuele begeleidingstrajecten. Doelstelling van de training is de deelnemers inzicht te geven in de kansrijkheid en kansloosheid van verschillende toekomstscenario's in hun individuele situatie. Aan deelnemers wordt herhaaldelijk voorgelegd dat er vier verblijfsopties zijn: legaal verblijf in Nederland, terugkeer, doormigratie, of een leven in de illegaliteit. Tijdens de training leren cliënten welke van de opties wel en niet realistisch zijn in hun gegeven situatie, en kunnen ze op basis van die informatie een bewuste keuze maken voor het toekomstperspectief dat ze zelf willen bereiken. Daarbij is de training erop gericht de (veer)kracht en het zelfvertrouwen van deelnemers te bevorderen, zodat ze in beweging komen (of blijven) om te werken aan dat realistische plan voor hun eigen toekomst. In totaal hebben 65 mensen de training Toekomstoriëntatie in 2017 afgerond.

Cliënten die in 2017 deel hebben genomen benoemen dat ze het als bijzonder prettig ervaren om actief bezig te zijn en samen te zijn met mensen die in dezelfde situatie zitten. Veel van hen toonden zich leergierig en bleven nadenken over de geboden informatie en inzichten. De deelnemers motiveerden en inspireerden elkaar om actief bezig te zijn met de toekomst. Van een aantal mensen groeide het zelfvertrouwen naarmate de training vorderde. Doordat er door de training meer zicht is op de situatie van de cliënten bleek dat van sommige deelnemers de persoonlijke situatie inmiddels dermate veranderd was dat dit mogelijkheden voor juridisch perspectief opleverde. Daarnaast was het mogelijk om de deelnemers actiever te begeleiden naar de juiste hulpverlening en zijn er onderlinge contacten en vriendschappen ontstaan tussen de deelnemers.

Naast de training zijn er in 2017 vier themadagen georganiseerd gericht op psychische problemen, omgaan met stress, gezondheid en reproductieve gezondheid. Deze themadagen boden inhoudelijke verdieping door specialisten uit het veld en via creatieve oefeningen werden deelnemers gevraagd om op zichzelf te reflecteren.

De training is vanaf de zomer van 2017 uitgebreid met een buddytraject. Het buddy traject is een opvolgend individueel traject. Het is gericht op het in de praktijk brengen van de doelen die geformuleerd zijn tijdens de training. Uit de evaluatie met vrijwilligers en cliënten bleek

dat het een waardevolle toevoeging is en dat cliënten met behulp van de buddy stappen hebben gezet om zichzelf te ontwikkelen en om dichterbij hun doelen te komen. Deelnemers kregen tevens het gevoel erbij te horen door de band die ze hebben opgebouwd met de buddy.

In 2017 hebben verschillende organisaties interesse getoond in de training Toekomstoriëntatie. Vluchtelingen in de Knel heeft actief haar methodiek gedeeld zodat ook andere organisaties in staat zijn gesteld om een training op te zetten.

4. TOEGANG TOT BASISRECHTEN

Sinds de invoering van de Koppelingswet in juli 1998 hebben ongedocumenteerden in Nederland geen recht meer op overheidsvoorzieningen. Uitzonderingen hierop zijn toegang tot medische hulp, onderwijs voor leerplichtigen en rechtsbijstand. De toegang tot deze basisrechten is echter niet automatisch gegarandeerd vanwege gebrek aan kennis en onduidelijkheden aan de kant van de ongedocumenteerde en aan de kant van zorgverleners en scholen. Naast toegang tot medische zorg, onderwijs en rechtsbijstand, bieden we ook ondersteuning bij juridische vragen rondom gezinsleven (zoals erkenning en gezag), veilige aangifte van slachtoffers van een misdrijf en toegang tot voedsel en kleding en in sommige gevallen onderdak (zie volgende paragraaf).

4.1 Medische zorg

“Ik was zo ontzettend ziek voordat Vluchtelingen in de Knel mij hielp. Ik heb baarmoederhalskanker en HIV, maar we moesten alle medicijnen zelf betalen. Mijn vriend had er op een gegeven moment geen geld meer voor. Het ging toen zo slecht met mij. Gelukkig hoorde ik toen van Vluchtelingen in de Knel en hebben de mensen mij geholpen. Nu heb ik weer de medicijnen die ik nodig heb en ben ik gelukkig weer herstellende. Nu hoef ik me veel minder druk te maken.”

Onze cliënten kunnen zich vanwege hun verblijfsrechtelijke positie in Nederland niet verzekeren voor ziektekosten. Omdat ze ook geen inkomsten mogen vergaren, zijn ze financieel niet daadkrachtig om zelf de nodige medische zorg te betalen. Bij het CAK kunnen zorgverleners (een gedeelte van) de kosten die onder de basisverzekering vallen vergoed krijgen voor ongedocumenteerden. Het komt echter regelmatig voor dat ongedocumenteerden en zorgverleners onvoldoende kennis hebben hierover. Als stichting bemiddelen we tussen ongedocumenteerden en zorgverleners zodat ongedocumenteerden de medisch noodzakelijke zorg kunnen krijgen waar ze volgens de Nederlandse wet recht op hebben. In 2017 hebben we voor 228 verschillende mensen bemiddeld bij medische zorg en werd er in totaal 1.989 keer een verwijzing gedaan naar een zorgverlener.

Psycho-sociale begeleiding

Een aanzienlijk deel van de cliënten van Vluchtelingen in de Knel kampt met psychische problematiek, waaronder een post-traumatische stress-stoornis (PTSS). Toegang tot adequate psychische zorg blijkt moeizaam en is daardoor een punt van continue zorg en aandacht. Vluchtelingen in de Knel ziet hierbij diverse knelpunten, zoals een gebrek aan expertise onder psychiaters en psychologen, onduidelijkheden binnen de psychiatrie over vergoeding en verzekering, gebrek aan tolken en daarnaast wordt er binnen de GGZe het uitgangspunt gehanteerd dat een stabiele leefomgeving voorwaarde is om tot behandeling over te gaan. Om de toegang tot psychische zorg en de kwaliteit van behandeling te verbeteren, heeft Vluchtelingen in de Knel in 2017 haar samenwerking met de GGZe en andere partners, met name Virenze, Osperon en Reinier van Arkel, verder uitgebreid. Vluchtelingen in de Knel heeft voorlichting gegeven over haar doelgroep en de specifieke

problematiek van de doelgroep. Dit heeft er toe geleid dat een groter aantal cliënten toegang heeft gevonden tot noodzakelijke psychische zorg.

Waar nodig en mogelijk heeft Vluchtelingen in de Knel in 2017 ook intern een traject van psychische en sociale begeleiding aangeboden om bij te dragen aan het welzijn en de draagkracht van onze cliënten. Deze begeleiding kan bijvoorbeeld bestaan uit ondersteunende gesprekken, psychologische behandeling, (creatieve) therapie, of deelname aan een dagbestedingsproject. Ook boden we indien nodig begeleiding bij moeilijke gesprekken, zoals met de IND of de Dienst Terugkeer & Vertrek, of bij vervoer naar rechtbank of artsen.

4.2 Recht op gezinsleven

Verschillende cliënten van Vluchtelingen in de Knel bouwen een leven op in Eindhoven, ze ontmoeten een partner en krijgen kinderen. Kinderen erkennen, het gezag over kinderen verkrijgen en in sommige gevallen een omgangsregeling verkrijgen is niet altijd gemakkelijk voor onze cliënten. Vluchtelingen in de Knel ondersteunt ongedocumenteerden daarom bij bovengenoemde punten zodat alle ongedocumenteerden in Eindhoven volwaardig ouder kunnen zijn.

4.3 Ondersteuning bij Veilige Aangifte

In 2015 is een structuur opgezet om veilige aangifte te doen voor ongedocumenteerden. In 2017 hebben we vijf cliënten ondersteuning geboden om van deze mogelijkheid gebruik te maken. Het basis idee achter veilige aangifte is dat ook ongedocumenteerden de mogelijkheid moeten hebben om veilig aangifte te doen als ze slachtoffer zijn geworden van een misdrijf zonder dat ze moeten vrezen om zelf opgepakt te worden vanwege hun onrechtmatige verblijf in Nederland. Voordat deze regeling werd ingesteld konden ongedocumenteerden bij aangifte gevraagd worden om een ID bewijs en bij het niet tonen hiervan liepen ze het gevaar om te worden opgepakt en overgedragen te worden aan de vreemdelingenpolitie. De regeling biedt ongedocumenteerden veiligheid en heeft er voor gezorgd dat meer cliënten van ons aangifte hebben durven doen van een misdrijf.

4.4 Kinderen

Voor de kinderen van onze cliënten is ook in 2017 extra aandacht geweest. In december vond een Sinterklaasfeest plaats voor alle minderjarige cliënten. Van Stichting Jarige Job ontvingen alle jarige kinderen bovendien een pakket waarmee ze hun verjaardag feestelijk konden vieren. Door het jaar heen hebben we kunnen regelen dat kinderen terecht kunnen bij Stichting Speelcadeau. Daarnaast hebben we ons weer ingezet om kinderen toegang te bieden tot scholing en tot kindervakantieweken.

4.5 Nederlandse les

Ondanks dat ongedocumenteerden op allerlei manieren actieve deelname aan de Nederlandse samenleving wordt ontzegd, nemen ze toch deel aan deze samenleving. Ze mogen niet naar school waardoor ze zichzelf niet kunnen ontwikkelen en ze mogen geen (vrijwilligers)werk doen, terwijl ze ondertussen, in de marges, toch deelnemen aan dezelfde samenleving. Om deel te kunnen nemen aan de samenleving, om weerbaar te zijn voor de

kwetsbare positie waarin ze verkeren en om te werken aan een toekomstperspectief is het verwerven van de Nederlandse taal noodzakelijk. Vrijwilligers van Vluchtelingen in de Knel boden daarom ook in 2017 Nederlandse lessen aan. Een groep van zo'n 15 cliënten kreeg individueel of in een kleine groep les in de Nederlandse taal. Voor groepsles konden cliënten terecht bij het Jongerenhuis.

5. OPVANG

5.1 Opvang in een van onze opvanghuizen

Vluchtelingen in de Knel is in de jaren 90 begonnen met het opvangen van afgewezen vluchtelingen. Het uitgangspunt was en is nog steeds: vanaf de straat is het onmogelijk om aan de toekomst te werken. In onze opvang bieden we afgewezen vluchtelingen een veilige plek waar ze vanuit rust aan een duurzaam toekomstperspectief in Nederland of het land van herkomst kunnen werken.

Vluchtelingen in de Knel heeft eigen opvangplekken in verschillende huizen. Van iedereen die om opvang vraagt, bekijken we zorgvuldig wat zijn/haar situatie is, waarna het Kernteam beslist om wel of niet opvang te verlenen. Meerdere factoren worden bij de beslissing betrokken, waaronder de aard van het asielrelaas, de periode dat iemand al in Nederland verblijft, het juridisch perspectief, de aanwezigheid van een eigen netwerk, medische klachten, en/ of schrijnende omstandigheden. Elke cliënt die in onze opvang zit, wordt door ons (juridisch) begeleid. Opvang is altijd tijdelijk, en wel voor drie, zes of twaalf maanden. Het kernteam kan beslissen om de opvang te verlengen.

In 2017 hebben er 216 mensen een aanvraag ingediend om bij ons opgevangen te worden. Daaronder bevonden zich 7 gezinnen die we alleen door konden verwijzen naar de gezinslocatie waar ze recht op opvang hebben. In totaal hebben we 27 mensen in onze noodopvang kunnen opvangen, verdeeld over verschillende huizen. De cliënten in de noodopvang werden ondersteund in hun eerste levensbehoeften en krijgen intensieve juridische en sociale begeleiding. Elk van de mensen werkt samen met zijn/haar begeleider aan een realistisch Toekomstperspectief.

5.2 Bed, bad, brood-opvang

In 2015 zijn we samen met de gemeente Eindhoven begonnen met de uitvoering van het project Bed, Bad, Brood en Begeleiding. In 2017 hebben we dit voortgezet. Uitgangspunt is steeds geweest zoveel mogelijk aan te sluiten bij bestaande structuren van opvang, de eigen kracht en het eigen netwerk van de cliënten. Op basis daarvan hebben we een 'Eindhovens model' ontwikkeld voor BBBB, dat, in aanvulling op de bestaande noodopvang van Vluchtelingen in de Knel, een nieuwe vorm van opvang bood: faciliteren van steun binnen het eigen netwerk. Een groot deel van onze cliënten kan zich met minimale ondersteuning redden, omdat zij beschikken over een eigen netwerk dat een gedeelte van de voorziening in bed, bad en brood op zich kan nemen. Om dit netwerk te faciliteren, bood Vluchtelingen in de Knel een vorm van 'opvang in eigen beheer' bestaande uit een wekelijkse ondersteuning in het levensonderhoud en een maandelijkse ondersteuning in de woonkosten. In 2017 is dit model verder ontwikkeld en hebben meer mensen gebruik kunnen maken van deze voorzieningen.

Uiteindelijk hebben 112 afzonderlijke cliënten ondersteuning gekregen middels een financiële ondersteuning om in het eigen netwerk te verblijven. Gedurende 2017 is slechts twee deelnemers uitgestroomd omdat ze geen vaste plek meer hadden. Daarnaast blijkt uit

intern onderzoek dat het eigen netwerk van cliënten versterkt is doordat ze leefgeld krijgen en minder vrijblijvend beroep op hun netwerk hoeven te doen. Voor de BBBB moesten cliënten vaak wisselen van plek en waren ze gevoelig voor uitbuitingssituaties. Het door VidK ontwikkelde model van ondersteuning in eigen netwerk lijkt daarmee daadwerkelijk te voorzien in een stabiele vorm van opvang waarmee cliënten duurzaam kunnen worden voorzien in de eerste levensbehoeften.

Voor wie geen plek heeft in het eigen netwerk en ook niet in aanmerking komt voor de noodopvang van Vluchtelingen in de Knel, kan in de reguliere nachtopvang van de gemeente Eindhoven verblijven. Gedurende 2017 verbleven maximaal zes deelnemers tegelijkertijd in de Mathildelaan en veelal voor kortere tijd. De meeste cliënten konden vanuit de nachtopvang doorstromen naar een plek in eigen netwerk of een opvangplek van VidK. De nachtopvang in Eindhoven is als opvangplek niet exclusief bedoeld voor uitgeprocedeerde asielzoekers. Het is een sobere nachtopvang waar ook de 'reguliere daklozen' binnen de gemeente Eindhoven worden opgevangen, die vanuit een andere achtergrond en problematiek op straat zijn beland. Vanaf de start van het project heeft VidK er op gewezen de geboden nachtopvang mede om deze reden ongeschikt te vinden voor haar doelgroep, met name voor vrouwen en voor cliënten met psychische problemen en/of zwaar medicatiegebruik. Voor deze zorgen is in 2017 meerdere keren overleg geweest met de gemeente Eindhoven om tot alternatieven te komen. Ook is hierover met het Leger des Heils in gesprek gegaan. Helaas hebben beide initiatieven nog niet tot resultaten geleid.

Veranderingen in 2018

In het regeerakkoord dat in 2017 is opgesteld door de VVD, CDA, D66 en de ChristenUnie is een paragraaf opgenomen over afgewezen vluchtelingen en de veranderingen die te verwachten zijn voor de huidige BBB(B)'s in de verschillende steden. De tekst van het akkoord heeft veel vragen opgeroepen bij NGO's en gemeentes. De aanvankelijke tekst komt er kortgezegd op neer dat gemeentes geen eigen Bed, Bad, Brood voorziening meer mogen uitvoeren en dat alle afgewezen vluchtelingen worden ondergebracht in acht Landelijke Vreemdelingenvoorzieningen (LVV's) onder toezicht van DT&V en in samenwerking met gemeenten. Na twee rustweken moeten afgewezen vluchtelingen meewerken aan terugkeer tenzij ze in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning. Als hier niet actief aan wordt meegewerkt wordt de toegang ontzegd.

Zowel NGO's als gemeenten waren geschrokken door deze strikte tekst waarbij alles dat bereikt is met de huidige BBB-voorzieningen in de verschillende steden weer lijkt te moeten verdwijnen. Na onderhandelingen tussen het rijk, gemeenten en NGO's is bovenstaande tekst reeds afgezwakt. NGO's zetten in de onderhandelingen er op in dat er geen termijnen gesteld worden, dat alle verblijfsopties als duurzaam toekomstperspectief worden gezien en dat niet DT&V maar gemeenten de regie krijgen over de LVV. De onderhandelingen over hoe de LVV er uit zal gaan zien duren voort in 2018. Vluchtelingen in de Knel neemt hier actief aan deel en zal er voor zorgdragen dat de belangen van haar cliënten zo goed mogelijk worden gewaarborgd.

6. BEWUSTWORDING EN BELANGENBEHARTIGING

6.1. Aan de Slag

Volwassenen zonder geldig verblijfsrecht zijn uitgesloten van de arbeidsmarkt en mogen geen onderwijs volgen. Ook is het hen verboden vrijwilligerswerk of andere vormen van dagbesteding te doen. Op 31 mei 2016 heeft de gemeenteraad van Eindhoven na toezegging van de wethouder een motie "Aan de Slag" aangehouden. Daarin werd onder andere verzocht onderzoek te doen naar verruiming van mogelijkheden voor dagbesteding en onderwijs voor ongedocumenteerde mensen in de stad. Dit naar aanleiding van het manifest Iedereen aan de Slag, dat oproept het huidige wettelijk kader op te rekken.

Vluchtelingen in de Knel heeft zich in 2017 ingezet om het project 'Aan de Slag' in Eindhoven op te zetten. Wij vinden het belangrijk dat iedereen 'aan de slag' kan, omdat veel van onze cliënten alsnog een verblijfsvergunning krijgen in Nederland en dan direct kunnen participeren in de Nederlandse samenleving. Daarnaast laten verschillende onderzoeken zien dat niets mogen doen ziek maakt. Uitsluiting, het gevoel niets bij te kunnen dragen, je niet te kunnen maken of je niet kunnen ontwikkelen werkt demotiverend. Wanneer mensen op dagelijkse basis actief en in beweging zijn, hebben zij meer zelfstandigheid, zelfvertrouwen en een hoger gevoel van eigenwaarde.

Vluchtelingen in de Knel heeft landelijke bijeenkomsten bijgewoond om te onderzoeken of en hoe de regelgeving versoepeld kan worden en op lokaal niveau hebben we samen met de gemeente Eindhoven verschillende bijeenkomsten georganiseerd met stakeholders. Helaas heeft de gemeente er uiteindelijk van af gezien om het project voor te zetten en kunnen afgewezen vluchtelingen (nog) niet aan de slag in Eindhoven. Vluchtelingen in de Knel heeft als reactie hierop besloten om zelfstandig en kleinschalig in te blijven zetten op activering van afgewezen vluchtelingen op het gebied van scholing en binnen het Zuster Bets Budget.

6.2 Staatloosheid project

Vluchtelingen in de Knel heeft zich in 2017 aangesloten bij het landelijke project gericht op staatloosheid en strategisch procederen. Samen met andere partners (ASKV, PILP, Hamerslag & van haren Advocaten, DLA Piper en het Institute on Statelessness and Inclusion) proberen we via strategisch procederen de situatie van staatlozen in Nederland structureel te verbeteren door aan de sturen op verbeterde wet- en regelgeving.

6.3. Dag van de Vluchteling

Rondom de Dag van de Vluchteling op 20 juni vraagt Vluchtelingen in de Knel elk jaar aandacht voor afgewezen vluchtelingen in Eindhoven. In 2017 hadden we vluchtelingen gevraagd om met een camera foto's van hun eigen leven te maken. Een professionele fotograaf heeft hier vervolgens een collage van gemaakt. Ook zijn er foto's gemaakt van de plekken die belangrijk zijn in het dagelijks leven van afgewezen vluchtelingen. Beide foto series zijn gepresenteerd tijdens een fototentoonstelling in NatLab. Tijdens de opening van

tentoonstelling werd de film 'Os Buul' getoond over het AZC in Budel. Via de film en de fototentoonstelling hebben we de situatie van onze cliënten onder de aandacht gebracht van een bredere groep Eindhovenaren.

6.4 Markten

We hebben deelgenomen aan verschillende markten waar we de situatie van onze cliënten aankaartten bij bezoekers en waar we actief nieuwe vrijwilligers hebben geworven.

6.5 Media

We hebben de situatie van onze cliënten in 2017 via verschillende lokale media onder de aandacht gebracht van een breder publiek. Onze eigen externe nieuwsbrief met informatie rondom het landelijke beleid, de effecten op onze cliënten en ons werk, interviews met vluchtelingen en vrijwilligers werd in 2017 drie keer verstuurd naar zo'n duizend abonnees.

6.6 Scholen, kerken en overige bijeenkomsten

Ook in 2017 werden weer presentaties gegeven op middelbare scholen, in kerken en bij burgerinitiatieven en werd er meegewerkt aan herdenkingen en wakes op verschillende momenten in het jaar o.a. om stil te staan bij de slachtoffers van het Nederlandse asielbeleid.

Ook hebben we actief en maandelijks deelgenomen aan landelijke bijeenkomsten en symposia over de BBBB en over medische zorg voor afgewezen vluchtelingen.

7. ORGANISATIE

Vluchtelingen in de Knel wordt gedragen door het werk van vele vrijwilligers. In 2017 hadden we een team van ruim 70 hardwerkende en betrokken vrijwillige medewerkers. Naast de vrijwilligers zijn in 2017 in totaal twaalf betaalde deeltijd-medewerkers (in wisselende samenstelling) actief geweest om de organisatie draaiende te houden en de kwalitatief hoogstaande juridische begeleiding van cliënten te waarborgen:

- Kernteam: Vijf medewerkers zijn tegelijkertijd actief geweest als Kernteamlid. Zij houden zich actief bezig met de individuele cliëntbegeleiding. In 2017 is vanwege een ongeval op de vloer (een mishandeling van een van onze medewerkers) en zwangerschapsverlof van een andere medewerker de samenstelling van het team wisselend geweest.
- Collegiaal leidinggevend team (CLT): Naast het kernteam kent de stichting een Collegiaal Leidinggevend Team (CLT). Het CLT werkt op basis van meewerkend voormanschap: de leden van het CLT houden zich voor 50% van hun tijd bezig met de coördinerende taken van de Stichting. De overige 50% van hun tijd zetten zij zich als Kernteamlid in voor de cliëntbegeleiding. Het bestuur vervult een controlerende rol op afstand. In 2017 zijn er twee nieuwe CLT-leden bijgekomen en heeft 1 CLT-lid afscheid genomen, waardoor het CLT vanaf september 2017 weer uit drie medewerkers bestond.
- Projectmedewerkers: 1 projectmedewerker heeft de training toekomstoriëntatie ontwikkeld en gegeven. Tot oktober 2017 heeft een tweede projectmedewerker ondersteuning geboden.
- Ondersteunend personeel: vanwege de grote organisatorische taken hebben we in 2017, naast een parttime financieel medewerker, een parttime office manager aangesteld.

Het onbezoldigde Bestuur bestond in 2017 uit: Ike Bomer (voorzitter) Mark van den Hoff (secretaris), Martin Hofman en Lenie Scholten (in september 2017 afgetreden en gestart als CLT-lid).

8. WINST EN VERLIESREKENING 2017

De begeleidingstrajecten werden in 2017 voor een deel gefinancierd door de gemeente Eindhoven. Voor een uitgebreid overzicht is de Jaarrekening 2017 te vinden op onze website.

Stichting Vluchtelingen in de Knel, Hoogstraat 301b, 5654 NB Eindhoven

T + 31 (040) 256 95 17 F +31 (040) 251 27 38 I www.vluchtelingenindeknel.nl E info@vluchtelingenindeknel.nl

Steun ons: NL72RABO 0170025306 t.n.v. Vluchtelingen in de Knel Eindhoven